

El nou mite de l'Annita

La sensació de buidor que pateix avui el sector escènic ha disparat l'estimació de l'actriu Anna Lizaran al pedestal més alt i reclama un lloc al costat de la Margarida Xirgu

C

Com si d'un Messi es tractés (era culer fins a l'extrem), la Lizaran hauria seguit col·leccionant Pilotes d'Or (en forma de premis Butaca)

L'Annita, la Lizaran, va morir aquesta nit farà una setmana. Han estat set dies de plors, de ràbia i de punts d'alleujament recordant el seu compromís i la seva sornegueria balsàmica. La mort d'una actriu, que ja feia 40 anys que trepitjava els escenaris catalans però que encara tenia carrera per afrontar reptes de primera actriu, ha deixat orfes els seus companys d'escena. Però també els espectadors que ja la coneixien per unes interpretacions sàvies, que podia furgar en el més dolorós de l'ànima i també lluir la rèplica més brillant, amb la pausa afinada per deixar que la riellada de la concurrència fos esclatant. La Lizaran és el mite del teatre català d'aquest segle XXI. En la seva cerimònia de comiat però també arran de la seva mort en altres canals, se li atorgava la característica de definir-la com *la Lizaran*, un gest reservat fins poc abans a *l'Espert* o *la Sardà*. La referència històrica de les actrius sempre serà *la Xirgu*. Però ara, el record de Lizaran s'erigeix com una nova baula de l'excel·lència interpretativa.

Es pot argumentar d'alguna manera el naixement d'un mite? Certament, els dies després de la mort són habituals els panegírics, l'agror d'un comiat se sol salvar recordant les anècdotes més divertides que atorgaven a la persona que ha desaparegut una inqüestionable humanitat. Certament, aquest és el cas de Lizaran. Però els adjectius no s'acaben. Com si d'un Messi de l'escena es tractés (Lizaran era una culer fins a l'extrem capaç d'insular l'àrbitre dissimulant des de la llotja del Camp Nou, assegura Sergi Belbel) hauria seguit acumulant Pilo-

tes d'Or (en forma de premis Butaca: en va rebre set, cinc d'ells com a actriu teatral, durant les 18 edicions).

Sempre a Barcelona

L'actriu Marta Marco insistia: "Per a mi sempre ha estat la millor actriu del món." La filla d'un altre històric del Lliure, Lluís Marco, revelava que amb la Lizaran va enamorar-se i va aprendre a fer teatre. I és que Lizaran es va caracteritzar per no deixar Barcelona ni el teatre. Per això, el seu recorregut és poc conegut a l'Estat espanyol (a diferència d'Espert) i s'ha circumscrit a l'àmbit teatral (a diferència de, per exemple Sardà, que s'ha prodigat en televisió i cinema), el que més estimava. La Lizaran va ecllosionar amb Comediants i, sobretot, el Lliure. Formava part de la generació teatral que investigava la manera de rebentar el

migrat repartiment barceloní, en èpoques teatrals tristes i polítiques molt convulses. La seva transició a la Cooperativa La Lleiialtat, amb Puigserver, Pasqual, Planella, al costat de Lluís Homar, Emma Vilarasau, Jordi Bosch o la desapareguda Carlota Soldevila, va assentar càtedra. Soldevila també va ser molt estimada per la professió, també va ser una gran treballadora i actriu intuïtiva, però no va gaudir de l'època de major transcendència teatral a Barcelona. I és que aquests darrers anys la cartellera s'ha renovat amb un nou equip de dramaturgs que són referència a tot Europa (Galceran, Belbel, Benet i Jornet, Pau Miró i Esteve Soler) i el públic ho ha beneït (fins a la clatellada real i psicològica de l'increment de l'IVA per part del govern espanyol).

I la mort

Els mites, és indubtable, també cobren consistència per la seva mort desgraciada. Ho va ser la de Marilyn Monroe, la de García Lorca o la de Carles Sabater, de Sau, per motius ben diferents. La Xirgu va patir per no poder tornar a casa a defensar la República amb el seu teatre. Rubianes va aixecar una gran expectativa (amb un homenatge al Sant Jordi) i, al cap d'un any, posant nom a la seva sala de sempre. Lizaran, en plena vida activa, tot i els seus ben portats 68 anys, va deixar tothom quan quasi ningú no ho esperava. Ha estat un cop de porta sorollós, que provoca quilos de ràbia i una sensació d'ofec que necessita una catarsi. Lizaran, hàbil a relativitzar la situació més estressant, deixaria anar un exabrupte amarg sense contemplacions. *

"Comprem neveres!"

L'anècdota revela prou bé la manera de pensar i actuar de l'Annita. Quan la situació era insostenible saltava amb el seu crit de guerra: *comprem una nevera*. Sens dubte, els comercials dels aparells refrigeradors beneïrien la màxima com a eslògan per a les seves vendes. Lizaran tensava la corda de l'emoció, de la raó, de la indignació, però rebentava la tensió amb un estirabot divertit que relativitzava la crisi.

CRÍTICA JORDI BORDES

La nova productora Sixto Paz s'ha atrevit a presentar un nou dramaturg a Catalunya. Nick Payne és una de les set firmes que l'Obrador d'estiu (el centre de recerca dramaturgic emparentat amb la Sala Beckett) considera que despuntaran en breu a tot Europa. Es presenta el primer text de l'autor britànic, un treball iniciàtic que busca la manera d'explicar una història de personatges amb contradiccions, fins i tot còmiques per ridícules. La versió que es fa a la Beckett és panoràmica, l'acció s'estén en un espai llarg i prim que permet encadenar escenes en espais diferents. O no. El codi de salts d'espais o de temps funciona sense equívocs i dona un ritme àgil a una història en ordre cronolò-

Excel·lent: mordaç i eficaç

Sixto Paz posa en escena un dels set autors internacionals que avala l'Obrador d'estiu

gic de notable impacte social. Apareix un professor universitari ecologista fins a la medulla (Carles Gilabert), convençut de trobar una nova manera de combatre l'aniquilació del planeta. Ell, però, és incapaç d'aconseguir que la seva relació familiar sigui sostenible. No hi ha enganys, només fredor, allunyament, avorriment. És un personatge estàtic però que al final aprèn a ser possibilista tendrament. Montse Germán és la mestra i mare d'una adolescent; se sap entusiasmar per l'art, però és incapaç d'insuflar emoció a la filla i al marit. Patricia Garcia té el paper més difícil. És l'adolescent esquerpa, però, quan se li sap trobar l'esperó de l'ànim, expressa l'alegria, la felicitat, el desig, però també l'error, la deses-